

VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH
I ETNICZNYCH
(NR 28)
z dnia 1 grudnia 2016 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych (nr 28)

1 grudnia 2016 r.

Komisja Mniejszości Narodowych i Etnicznych, obradująca pod przewodnictwem poseł **Danuty Pietraszewskiej (PO)**, przewodniczącej Komisji, rozpatrzyła:

- **informację Ministra Edukacji Narodowej na temat edukacji mniejszości ormiańskiej w Polsce,**
- **informację Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na temat sytuacji i problemów mniejszości ormiańskiej w Polsce.**

W posiedzeniu udział wzięli: **Maciej Kopeć** podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej wraz ze współpracownikami, **Józef Różański** dyrektor Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wraz ze współpracownikami, **Edward Mier-Jędrzejowicz** przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, **Jan Abgarowicz** prezes zarządu Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, **Paweł Korczewski** członek Fundacji Ormiańskiej Koła Zainteresowań Kulturą Ormian oraz dr hab. **Lech Nijakowski** stały doradca Komisji.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Andrzej Kniaziowski** i **Beata Machul-Telus** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dzień dobry państwu. Serdecznie witam państwa posłów na dzisiejszym posiedzeniu Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Witam naszych gości. Stronę rządową reprezentuje dzisiaj pan podsekretarz stanu Maciej Kopeć. Witamy serdecznie, panie ministrze. Witam panie Grażynę Płoszajską i Małgorzatę Krasuską, które są radcami ministra w Departamencie Kształcenia Ogólnego. Witam serdecznie panią Teresę Karczmarek zastępcę dyrektora Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Bardzo serdecznie witam naszych gości reprezentujących społeczność Ormian. Chciałam powitać pana Pawła Korczewskiego przedstawiciela Fundacji Ormiańskiej. Bardzo mi miło. Witam pana Edwarda Miera-Jędrzejowicza, który jest przedstawicielem mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Przedmiotem obrad naszej Komisji jest dzisiaj informacja Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na temat sytuacji i problemów mniejszości ormiańskiej w Polsce oraz informacja Ministra Edukacji Narodowej na temat edukacji mniejszości ormiańskiej w Polsce. Myślę, że zaczniemy od informacji pana ministra z MEN.

Chciałam jeszcze powitać pana senatora Łukasza Abgarowicza, który zaszczycił nas dzisiaj swoją obecnością.

Prezes zarządu Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich Jan Abgarowicz:

Przepraszam bardzo, ale nie jestem Łukaszem Abgarowiczem, tylko Janem Abgarowiczem.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Bardzo przepraszam.

Prezes zarządu FKiDOP Jan Abgarowicz:

Nie byłem senatorem i mam nadzieję, że nie będę. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

To się zdarza. Po prostu nie zdążyliśmy pana zweryfikować, jak pan wszedł, ale już jest po...

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Moim celem od sześćdziesięciu kilku lat jest nie dać się zweryfikować. Bardzo się cieszę, że...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Może pan się bliżej przedstawi nam wszystkim, bo my tylko znamy nazwisko. Bardzo proszę.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Nazywam się Jan Abgarowicz. Jestem prezesem Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

No, i już wszystko wiemy. Bardzo serdecznie pana witamy. A teraz proszę pana ministra o informację na temat edukacji mniejszości ormiańskiej w Polsce. Prosimy.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Maciej Kopeć:

Pani przewodnicząca, panie i panowie posłowie, szanowni goście, umówiliśmy się już tutaj z panią dyrektorką, że dotyczące Ormian kwestie związane ze statystyką szczegółową i trochę historyczną przedstawi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, natomiast teraz skupię się na samej edukacji.

Ormianie są niewielką grupą w porównaniu z innymi. Stanowią jedną z dziewięciu mniejszości narodowych na terytorium Rzeczypospolitej, ale na terenie Polski przebywa także grupa obywateli Armenii, którzy na podstawie art. 94a ust. 5 ustawy o systemie oświaty także mogą pobierać naukę języka ojczystego.

Mniejszość ormiańska w Polsce prowadzi działalność kulturalną poprzez własne stowarzyszenia i organizacje, takie jak Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich z siedzibą w Warszawie, Fundacja Ormiańska Koło Zainteresowania Kulturą Ormian, Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne w Krakowie czy Związek Ormian w Polsce im. ks. Arcybiskupa Józefa Teodorowicza z siedzibą w Gliwicach.

Jeżeli chodzi o edukację mniejszości ormiańskiej w Polsce, to organizowanie zajęć służących podtrzymaniu tożsamości językowej i kulturowej mniejszości ormiańskiej jest zagwarantowane przepisami art. 35 konstytucji.

Ze względu na specyfikę mniejszości ormiańskiej związaną z jej rozproszeniem pojawiają się trudności z zapewnieniem uczniom na terenie szkoły zajęć służących podtrzymaniu ich poczucia tożsamości. Kolejną kwestią są trudności z zapewnieniem kadry nauczycielskiej ze względu na potrzebne kwalifikacje wymagane do nauczania języka ormiańskiego, ale także brak podręczników, stąd konieczność pomocy, jeżeli chodzi o pomoce dydaktyczne wydawane w Armenii. Ponieważ takie problemy wystąpiły, z inicjatywy KWRiMNiE w 2014 r. została powołana grupa robocza, której zadaniem jest rozpoznanie potrzeb i podjęcie działań w celu zapewnienia podręczników dla mniejszości narodowych i etnicznych, w tym także dla mniejszości ormiańskiej.

Jeżeli chodzi o nauczanie języka ormiańskiego, odbywa się ono na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 listopada 2007 r. Natomiast cele nauczania tego języka jako języka mniejszości określa rozporządzenie ministra z 2012 r. w sprawie podstawy programowej.

Ze względu na rozproszenie mniejszości ormiańskiej i małą liczebność uczniów nauka języka ormiańskiego oraz kultury i historii Ormian jest organizowana w zespołach międzyszkolnych. To jest cecha charakterystyczna dla edukacji tej grupy. Zajęcia prowadzone w tych zespołach są organizowane w ramach systemu oświaty, a uczestniczący w nich uczniowie mają prawo do umieszczenia na świadectwie szkolnym ocen z języka mniejszości oraz własnej historii i kultury. W bieżącym roku szkolnym międzyszkolne zespoły nauczania języka ormiańskiego funkcjonują w Warszawie, Krakowie, Gdańsku i Płocku.

W Warszawie jest szkoła sobotnia, która powstała w 2003 r. i działa w Szkole Podstawowej nr 210. Nauka języka ormiańskiego oraz historii i kultury Ormian prowadzona jest w wymiarze trzech godzin tygodniowo. W roku szkolnym 2015/2016 uczestniczyło w tych zajęciach 20 uczniów.

Międzyszkolny punkt nauczania języka ormiańskiego w Krakowie powstał w 2004 r. Mieści się w lokalu udostępnionym przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną. Nauka języka ormiańskiego oraz historii i kultury Ormian odbywa się w soboty w wymiarze trzech godzin. W roku szkolnym 2015/2016 w zajęciach uczestniczyło 23 uczniów.

Międzyszkolny zespół nauczania języka ormiańskiego w Gdańsku działa przy Szkole Podstawowej nr 58. W roku szkolnym 2015/2016 w zajęciach uczestniczyło 19 dzieci pochodzenia ormiańskiego.

Jeżeli chodzi o międzyszkolny zespół nauczania języka ormiańskiego w Płocku, został on utworzony w 2014 r. Zajęcia odbywają się w Szkole Podstawowej nr 1 w Płocku. W zajęciach szkolnych, organizowanych w trzech grupach, uczestniczyło 24 uczniów.

Tyle informacji. Oczywiście, jeśli będą pytania, to będziemy odpowiadać.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dobrze. Bardzo dziękuję, panie ministrze.

Może od razu będziemy też prosić o informację panią dyrektor Karczarek zastępcę dyrektora Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Bardzo proszę, pani dyrektor.

Zastępca dyrektora Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Teresa Karczarek:

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, zacznę od tych danych statystycznych, o których wspominał pan minister. Zaznaczę od razu, że one są już nieaktualne. Nawet nie trochę, ale całkiem mogą być nieaktualne.

Tak jak inni ministrowie, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji posługuje się danymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r., czyli sprzed 5 lat, więc te liczby mogą się różnić od dzisiejszych, ale wówczas w trakcie spisu powszechnego narodowość ormiańską zadeklarowało 1684 obywateli polskich, w tym w województwie mazowieckim – 403 osoby, śląskim – 167 osób, małopolskim – 155, łódzkim – 153 osoby, dolnośląskim – 133, lubelskim – 132, pomorskim – 94, wielkopolskim – 93, zachodniopomorskim – 88, kujawsko-pomorskim – 73, lubuskim – 23 osoby, opolskim – 35, podkarpackim – 47, świętokrzyskim – 13, warmińsko-mazurskim – 71 i podlaskim – 4 osoby.

Dzisiaj pewnie z powodu jakiejś nowej emigracji napływającej z Armenii czy może ujawnienia się więcej rodzin zdecyduje się na złożenie takiej deklaracji, jeśli chodzi o narodowość ormiańską. Przed rozpoczęciem posiedzenia porównywaliśmy dane z panem ministrem. Te szacunki mogą się bardzo istotnie różnić.

Największe skupiska polskich Ormian znajdują się w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Gliwicach i w innych miastach śląskich oraz w Gdańsku.

Obok mniejszości żydowskiej, tatarskiej, rosyjskiej i karaimskiej, Ormianie należą do najlepiej wykształconych mniejszości. Oczywiście, zgodnie ze spisem z 2011 r., wykształcenie wyższe ma 38,47% osób należących do tej mniejszości. To jest bardzo wysoki wskaźnik. Jeśli chodzi o aktywność ekonomiczną, wskaźnik jest również bardzo wysoki. Osoby narodowości ormiańskiej stanowią 52,68% osób pracujących w tej grupie. Ormianie są również jedną z najbardziej zurbanizowanych mniejszości. W miastach mieszka ponad 84% osób należących do społeczności ormiańskiej. To jest chyba też najwyższy wskaźnik wśród wszystkich mniejszości.

Jeżeli chodzi o udział w życiu publicznym i społecznym, wciąż obserwujemy systematyczny wzrost aktywności w tym zakresie. Warto wspomnieć o miłych momentach. Nie wiem, czy wszyscy państwo o tym wiedzą, więc przytoczę. Co prawda, to się wydarzyło już trzy lata wcześniej, ale za zasługi w działalności społecznej na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, w tym mniejszości ormiańskiej, postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej odznaczeni zostali: była prezes Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich pani Ewa Abgarowicz – Złotym Krzyżem Zasługi, członek rady Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich pani Monika Agopsowicz – Srebrnym Krzyżem Zasługi, były sekretarz Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego pan Antoni Amirowicz, były wiceprezes Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich pan Armen Artwich – Złotym Krzyżem Zasługi, była sekretarz Towarzystwa Ormian

Polskich pani Romana Obrocka – Złotym Krzyżem Zasługi i były prezes Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego pan Adam Terlecki Ormiańskiego – Złotym Krzyżem Zasługi oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

W naszym kraju działa również sporo stowarzyszeń, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Część pan minister był uprzejmy wymienić. To np. Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne, Związek Ormian w Polsce, Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, Towarzystwo Ormian Polskich, Fundacja Ormiańska, Związek Ormiański w Gdańsku i wiele jeszcze innych, które to organizacje m.in. inicjują spotkania diaspory ormiańskiej, bardzo aktywnie dążą do konsolidacji rozproszonych środowisk ormiańskich, niosą pomoc na rzecz Ormian przybywających do Polski z Armenii i innych byłych republik radzieckich.

Jeśli chodzi o działalność kulturalną, to organizacje prowadzą działalność wydawniczą. Wydają nie tylko kwartalniki i miesięczniki, ale również pozycje książkowe. Prowadzą sobotnie szkoły języka i kultury ormiańskiej. Organizują coroczne Dni Kultury Ormiańskiej, jak również odczyty i prelekcje na tematy związane z historią Ormian i Armenii oraz kulturą i sztuką. Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich prowadzi w Warszawie i w Gdańsku Archiwum Polskich Ormian. Warto wspomnieć o dwujęzycznym czasopiśmie „Awedis”, które to otrzymało nagrodę armeńskiego ministra diaspory. Prowadzony jest również serwis internetowy Wirtualny Świat Polskich Ormian, gdzie publikowane są liczne materiały poświęcone historii i kulturze Ormian polskich. Organizacje te współpracują również z ambasadą Republiki Armenii.

Nie będę już przekazywać informacji dotyczących oświaty. Niemniej jednak chciałabym wspomnieć, że dwie szkoły, działające w Warszawie i w Krakowie, są finansowane... Szkoła w Warszawie jest finansowana przez jednostki samorządu terytorialnego z udziałem subwencji oświatowej. Natomiast szkoła w Krakowie, gdzie są prowadzone zajęcia z języka ojczystego, historii i kultury Ormian oraz ludowego tańca ormiańskiego, jest dotowana przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. W ciągu ostatnich ośmiu lat dotacje na ten cel wyniosły 159 950 zł. Nie wiem, czy to wystarczająca kwota, ale tyle, ile można, minister przekazał.

Jeżeli chodzi o życie religijne Ormian w Polsce, nasi Ormianie są przeważnie katolikami obrządku ormiańskiego lub łacińskiego bądź wyznawcami Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego. Aktualne struktury Kościoła katolickiego obrządku ormiańskiego w Polsce, jak też w Europie Wschodniej, zostały podporządkowane bezpośrednio Stolicy Apostolskiej. Ordynariuszem Kościoła katolickiego obrządku ormiańskiego w Polsce jest kardynał Kazimierz Nycz. W Polsce są trzy ormiańsko-katolickie parafie, w Gdańsku, w Warszawie i w Gliwicach.

Pewnie państwa zainteresują dotacje czy sposób finansowania mniejszości ormiańskiej, bo tutaj pan Jan Abgarowicz już o to zapytał. Ponieważ mam dane, mogę je państwu przekazać.

Na podstawie ustawy z 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych finansowanie działań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych leży w zakresie kompetencji ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, a więc ministra spraw wewnętrznych i administracji. Te działania są w pewnym zakresie finansowane z budżetu MSWiA.

Działalność organizacji mniejszości ormiańskiej również jest dotowana poprzez dotacje celowe i podmiotowe. W 2007 r. minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych przekazał 155 369 zł dla organizacji ormiańskich. Trochę więcej było w 2008 r. – 179 296 zł. W roku 2009 te dotacje nieco się zmniejszyły – 146 034 zł, ale już wzrosły w roku 2010 do 179 960 zł. Duży skok był w roku 2011, bo pan minister przekazał na ten cel 290 406 zł. W roku 2012 suma dotacji wyniosła 288 510 zł, w roku 2013 – 291 510 zł, w roku 2014 – 279 130 zł, w roku 2015 – 298 800 zł. Na działalność wspomagającą zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości ormiańskiej w tym roku zaplanowano środki w wysokości 299 000 zł. Te środki muszą zostać wydane do końca grudnia br. Niezależnie od tego w 2010 r., 2011 r. i 2012 r. Związkowi Ormian w Polsce im. ks. Arcybiskupa Józefa Teodorowicza z siedzibą w Gliwicach w ramach

środków ówczesnego Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji przyznane zostały dotacje celowe na inwestycje i remonty w łącznej kwocie 390 000 zł. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję bardzo pani dyrektor. Zanim przystąpimy do dyskusji chciałabym po prostu ustalić, co jest prawdą. Ilu mamy Ormian? Dlatego że powołują się państwo – i pan minister, i pani dyrektor – na to samo źródło, na ten sam rok, ale różnica jest prawie o 100%, więc chciałabym, żeby po prostu to wyjaśnić, kto się pomylił albo ilu naprawdę jest tych Ormian.

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Teresa Karczmarek:

MSWiA posługuje się danymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Ale to samo źródło...

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Teresa Karczmarek:

Tak. Z panem ministrem zauważyliśmy przed wejściem, że posługujemy się innymi danymi. Zobowiązuję się to wyjaśnić. Myślę, że nasze dane są prawdziwe, ale – oczywiście – przeproszę, jeśli będzie inaczej. Zobowiązuję się do sprawdzenia tego raz jeszcze i przekazania państwu takiej informacji.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Chyba że się dowiemy od naszych gości, którzy wiedzą, ilu ich jest w Polsce.

Zastępca dyrektora departamentu MSWiA Teresa Karczmarek:

Myślę, że będą wiedzieć.

Prezes zarządu FKiDOP Jan Abgarowicz:

Dokładnie nie wiem. Nie pamiętam, bo mam sklerozę, ale był błąd przy tym spisie powszechnym. Była tam jakaś pierwsza narodowość, druga itd. Podejrzewam, że to stąd się bierze. Po prostu niejasne kryteria były w tym spisie.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Ale myślę, że warto to wyjaśnić, dlatego że rozbieżność jest bardzo duża.

Prezes zarządu FKiDOP Jan Abgarowicz:

Dlatego mówię, że pewnie są dwie dane i tym to było spowodowane. Zresztą była prowadzona wielka dyskusja, gdy przygotowywaliśmy się do tego spisu i do końca te kryteria były niejasne. To dotyczy nie tylko naszej mniejszości, ale i innych. Tam było to podawane jako druga... Nie przypominam już sobie, ale wiem, że miałem problem z wypełnieniem tego druku i to tym bardziej, że ankieterzy mówili: „Szybko, szybko”. Podejrzewam, że stąd się bierze ta rozbieżność.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Czyli pani dyrektor chyba będzie...

Prezes zarządu FKiDOP Jan Abgarowicz:

Niejasne kryteria postanowione przez ankieterów.

Członek Fundacji Ormiańskiej Koła Zainteresowań Kulturą Ormian Paweł Korczewski:

Przepraszam. Jeżeli mogę, bo jest podwójna identyfikacja przynależności narodowej...

Prezes zarządu FKiDOP Jan Abgarowicz:

Właśnie o tym mówiłem.

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

Można być Polakiem i można być również Gruzinem, Ormianinem...

Prezes zarządu FKiDOP Jan Abgarowicz:

To było niejasno w pytaniach postawione.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Nie wiem, czy tak niejasno, bo Ślżaków to również dotyczyło i nie mieliśmy z tym problemów.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Widocznie Ślżacy są bardziej bystrzy i zrozumieli, o co chodzi. A Ormianie i Cyganie...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Być może.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

To jednoznaczny wniosek się nasuwa, tak na pierwszy rzut oka.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

To też może być...

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

W tym upatruję przyczyny. Tak to rozumiem. Oczywiście, nie jest to żadna...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Myszę, że nie będziemy domniemywać. Trzeba to sprawdzić i po prostu będziemy wiedzieć, na jakie źródło i dlaczego się powołujemy.

Wobec tego zachęcam państwa do udziału w dyskusji. Bardzo proszę. Może najpierw udzielimy głosu naszym gościom. Potem państwo posłowie. Zazwyczaj tak robimy, że najpierw nasi goście się wypowiadają, prawda? Wobec tego bardzo proszę.

Jeszcze mam jedną prośbę, ponieważ posiedzenie jest rejestrowane, żeby państwo się przedstawili, jak zabiorą głos. Dobrze? Będzie to dla naszej informacji, ale również dla zapisu. Bardzo proszę.

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

Nazywam się Paweł Korczewski. Reprezentuję warszawskie środowisko ormiańskie.

Razem z Kołem Zainteresowań Kulturą Ormian w Warszawie byłem inicjatorem utworzenia w 2003 r. szkółki ormiańskiej, czyli tej placówki w Warszawie. Warszawska szkołka sobotnio-niedzielną była pierwszą szkołą dla mniejszości narodowej w Warszawie. Oczywiście, Żydzi mieli już wcześniej taką szkołę, ale była zorganizowana na innej zasadzie. Szkoła żydowska była prywatna. Natomiast my jako Koło Zainteresowań Kulturą Ormian otwieraliśmy szkołę w strukturach edukacji polskiej. Początkowo ta szkołka była przy ulicy Wilczej. Po roku przeniosła się do tego właściwego miejsca.

Szkołka ta cały czas funkcjonuje mniej więcej w takim samym układzie. Uczą dwie nauczycielki Ormianki, posiadające wyższe wykształcenie pedagogiczne zdobyte w Armenii. Radzą sobie bardzo dobrze. Są bardzo dobrze przygotowane do wykonywania zawodu nauczyciela. Nie ma żadnych problemów wychowawczo-pedagogicznych. Mogę jeszcze tylko powiedzieć, że są trzy oddziały, trzy poziomy edukacyjne – dla najmłodszych, dla średniaków i dla gimnazjalistów. Trzy godziny są finansowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Dodatkowo jedna godzina jest finansowana przez miasto. Poza tym w szkole prowadzone są zajęcia taneczne. Dla dziewczynek taniec jest tym, co przyciąga w ogóle do szkoły. Chłopaków piłka przyciąga do szkoły, prawda? Ponieważ inicjatywa ze strony dziewczynek jest trochę większa, może też nauczycielki jakoś tak bardziej to preferują, więc w szkole są organizowane zajęcia taneczne.

Zajęcia prowadzą dwie nauczycielki. Jedną z nich jest pani Margarita Jeremian, która nie mogła przybyć na dzisiejsze spotkanie. Jest tłumaczem języka ormiańskiego w sądzie. Miała akurat tam zajęcia i nie mogła przyjść do Sejmu, ale bardzo żałowała, że ten termin tak kolidował. Pani Margarita Jeremian jest w szkole od początku razem z siostrą Anahit. Pani Margarita prowadzi zajęcia w Płocku, gdzie odbywają się one w sobotę, natomiast zajęcia szkolne w Warszawie są w niedzielę i odbywają się w trzech grupach po cztery godziny.

Jeżeli chodzi o zajęcia w Płocku, to niewiele o nich wiem, ale zdaje się, że tam inaczej jest to finansowane. Natomiast w Warszawie, tak jak powiedziałem, finansowane są trzy godziny plus jedna z urzędu miasta.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

A gdzie macie lokum? Gdzie macie zajęcia?

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

W Warszawie jest szkoła imienia Bohaterów Pawiaka... Tak, Karmelicka.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję bardzo. Czy któryś z panów chciał jeszcze zabrać głos?

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Jeśli będą jakieś pytania, to chętnie odpowiemy, oczywiście, jeżeli będziemy kompetentni.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Mam pytanie, ale do pana ministra. Panie ministrze, chciałam zapytać, bo z tych materiałów wynika, że brak jest podręczników do nauki języka ormiańskiego jako języka mniejszości narodowych, opracowanych zgodnie z podstawą programową. Dlatego nauczyciele języka oraz własnej historii i kultury korzystają z podręczników i pomocy dydaktycznych wydawanych w Armenii. Teraz zapytam, dlaczego tak jest i czy ten podręcznik... Z tego, co wiem, podręcznik musi być zatwierdzony przez ministerstwo, żeby dzieci mogły się z niego uczyć. Jak to wygląda właśnie w sytuacji nauczania małych Ormian?

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Mogę tu powiedzieć trochę na ten temat.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Nie, proszę pana. Zwracałam się do pani minister, więc może tutaj najpierw od pani... Pan będzie mógł uzupełnić. Proszę bardzo.

Radca ministra w Departamencie Kształcenia Ogólnego MEN Grażyna Płoszajska:

Grażyna Płoszajska. Witam panią przewodniczącą i wszystkich zebranych.

Już odpowiadam. Przede wszystkim w ustawie o systemie oświaty jest zapisane, że nauczyciel prowadzący konkretny przedmiot może się posługiwać podręcznikiem, ale może też prowadzić zajęcia bez podręcznika. Natomiast może wykorzystywać wszelkie materiały dydaktyczne, które będą przydatne w realizacji podstawy programowej i programu, który musi być zatwierdzony i przyjęty przez dyrektora szkoły. Program jest więc opracowany w oparciu o podstawę programową i jest przyjęty przez dyrektora szkoły.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Kto ten program tworzy?

Radca ministra w departamencie MEN Grażyna Płoszajska:

Nauczyciele.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Nauczyciel.

Radca ministra w departamencie MEN Grażyna Płoszajska:

Tak, nauczyciele języka mniejszości. Jeżeli natomiast nie ma zapewnionego podręcznika, zatwierdzanego i wpisanego do wykazu podręczników prowadzonego przez MEN, nauczyciel może wykorzystywać wszelkie programy, które według swojej wiedzy i praktyki pedagogicznej uzna za przydatne.

Tak się rzeczywiście dzieje, że w wielu przypadkach, nawet jeżeli jest zatwierdzony podręcznik do nauki konkretnego języka mniejszości, nauczyciele korzystają również z innych pomocy dydaktycznych, wydawanych...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Wydawanych we własnym kraju.

Radca ministra w departamencie MEN Grażyna Płoszajska:

Tak. Czy to na Ukrainie, czy...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

A kto płaci wówczas za te podręczniki? Czy rząd płaci za te podręczniki?

Radca ministra w departamencie MEN Grażyna Płoszajska:

Nie. Powiem inaczej. To nie są podręczniki, które dostają uczniowie. To są materiały dydaktyczne, które nauczyciel wykorzystuje w całości albo częściowo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Czyli dzieci nie mają podręczników?

Radca ministra w departamencie MEN Grażyna Płoszajska:

Ustawa mówi, że można prowadzić nauczanie przedmiotów bez podręcznika, natomiast z wykorzystaniem wszelkich materiałów dydaktycznych. To chciałam wyjaśnić.

Natomiast, rzeczywiście, leży nam na sercu brak tych podręczników. Jak tutaj już było wspomniane w informacji, została powołana grupa robocza do spraw związanych z opracowaniem podręczników do języków mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. W pracach tej grupy bierze również udział przedstawicielka mniejszości ormiańskiej. Zostały przyjęte pewne założenia. Jest pewien plan wydawniczy na najbliższe lata, ale został on w tej chwili troszeczkę wstrzymany ze względu na reformę oświaty, która w tej chwili jest procedowana i która być może wymusi pewne zmiany, chociażby ze względu właśnie na nową podstawę programową i konieczność dostosowania do tej nowej podstawy programowej.

Zwrócę uwagę, że projekt podstawy programowej został wczoraj opublikowany. Jest zamieszczony na naszej stronie internetowej. Do 9 grudnia jest czas na zgłaszanie wszelkich uwag i opinii. Jeżeli można skorzystać z tego, że poruszyłam ten problem, zwracam się również do przedstawicieli mniejszości ormiańskiej z taką sprawą. Mianowicie w podstawie programowej zespół składający się z przedstawicieli poszczególnych mniejszości narodowych, który przygotował tę podstawę, zamieścił również lektury wymagane przy realizacji tego przedmiotu. Są w tej chwili lektury z języków litewskiego, białoruskiego, ukraińskiego i łemkowskiego. W tym projekcie podstawy brakuje lektur do języka ormiańskiego. Wielka nasza prośba, żeby...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

...uzupełnić.

Radca ministra w departamencie MEN Grażyna Płoszajska:

Tak. Prosimy, żeby skontaktować się z nauczycielkami, żeby zgłosiły do Departamentu Podręczników, Programów i Innowacji – w terminie do 9 grudnia najpóźniej – propozycje lektur, które byłyby...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Żeby się znalazły z podstawie?

Radca ministra w departamencie MEN Grażyna Płoszajska:

Tak. Byłyby wykorzystywane przy nauce języka ormiańskiego.

Jak powiedziałam, podstawa programowa jest umieszczona na naszej stronie internetowej w portalu o nazwie „Reforma”. Jest dostępna. Można ją przeanalizować. Można jeszcze zgłosić pewne uwagi. Ona jest nawet skonstruowana w sposób ogólny, dla wszystkich języków mniejszości narodowych i etnicznych, czyli zawiera po prostu ogólne wymagania. Natomiast bardzo pragnęlibyśmy, żeby uzupełnić lektury już konkretnie dla uczniów, którzy uczą się języka ormiańskiego jako języka mniejszości. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Bardzo dziękuję. Proszę bardzo, czy pan...

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

Jeżeli mogę, wytłumaczę sprawę podręczników, przynajmniej w szkółce warszawskiej. Pan ambasador Armenii zapewnił – że tak powiem – podręczniki dla szkółki warszawskiej, jak to jest w przypadku diaspory ormiańskiej na całym świecie, w poprzednich okresach, czyli jeszcze w tamtym roku. Jednak panie nauczycielki powiedziały, że nie bardzo mogą dostosować te podręczniki do naszej mniejszości ormiańskiej, dlatego że są to obywatele polscy, którzy bardzo dobrze się zasymilowali. Jest jakby trudność z zaadaptowaniem tych podręcz-

ników dla mniejszości ormiańskiej na świecie do warunków polskiej mniejszości. To wynika chyba faktycznie z większego zasymilowania. Inaczej tam...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Inaczej te związki w Polsce wyglądają, inaczej tam...

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

Tak. Ormianie w Armenii inaczej patrzą na swoją mniejszość. Nasi Ormianie już akceptują tę swoją obecność w Polsce.

Oczywiście, jest problem dotyczący podręczników. Przed spotkaniem w Komisji rozmawiałem z panią Margaritą. Ona mówiła, że posługuje się swoimi notatkami, czyli zrobiła ksero. Zresztą to była odpowiedź pani Grażyny Płoszajskiej, żeby takie ksero przygotować i posługiwać się nim, modyfikując – powiedzmy – do potrzeb.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Czyli sama przygotowuje to dydaktycznie.

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

A jako podręczniki dodatkowe czy pomocnicze stosuje te podręczniki z Armenii, więc nie są one zapomniane. One muszą być. Nie można całego programu szkolnego w głowie przywieźć do Polski, prawda?

Jest jeszcze jeden problem w szkółce. Problem jest taki, że – jak powiedziałem – są trzy poziomy edukacji, ale na tych poszczególnych poziomach są dzieci różne wiekowo. Pani Margarita powiedziała, że w zależności od grupy, jaką ma w danym roku czy w kilku latach, ona musi indywidualnie dostosowywać program edukacyjny do poziomu tych dzieci. Musi jakby indywidualnie traktować dzieci w grupie.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Rozumiem.

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

Z tego co widziałem, przynajmniej na stronie internetowej, jeżeli chodzi o krakowską szkołkę, posługują się podręcznikami z diaspory ormiańskiej. Tak przynajmniej to w internecie wygląda.

Oczywiście, rozmawialiśmy też z panią Margaritą o założeniach programowych i mówiła, że jak będą te założenia... Właśnie nie widziałem założeń programowych dla nowej szkoły. Jest protokół spotkania przedstawicieli mniejszości narodowych do spraw edukacji. Tam Ormian akuratnie nie było. Byli tam przedstawiciele mniejszości żydowskiej, ukraińskiej i jeszcze innych. Takie spotkanie odbyło się w czerwcu. Tam właśnie było takie odesłanie, że jak będą założenia programowe na najbliższe lata, to wtedy ta grupa wypracuje model tych podręczników.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Tak. Dziękuję. Niemniej trzeba uzupełnić... To, co mówiłam.

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

Nie widziałem tego. Podejrzewam, że pani Margarita także. Jesteśmy jak najbardziej zainteresowani jako mniejszość, a także nauczycielki, żeby opracować podręczniki od strony – powiedzmy – bardziej formalnej. Zrobiliśmy założenie, że byłby to nakład w wysokości 50 egzemplarzy. W trybie kserograficznym, ale żeby on spełniał wymogi założeń programowych, prawda?

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Członek FOKZKO Paweł Korczewski:

Najbardziej chcemy coś takiego zrobić razem z ministerstwem czy panią Grażyną. Przepraszam, że tak mówię „pani Grażyna”, ale znamy się z panią Płoszajską już od dziecięciu lat.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję bardzo. Czy jeszcze ktoś z państwa chce zabrać głos? Bardzo proszę.

Przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych Edward Mier-Jędrzejowicz:

Edward Mier-Jędrzejowicz przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Polsce.

Temat jest o tyle złożony, że wiąże się z wymogami, które – jak doskonale wiemy – są nałożone na te podręczniki oraz z faktem, że podręcznik musi być przygotowany i opłacony jakby przez nasze środowisko. Może być refundowany, ale tylko w momencie, kiedy jest on zaaprobowany. To jest problem przygotowania tego przez kogoś, bo ktoś musiałby wyłożyć te środki i de facto podjąć dość duży trud, żeby to zrobić. Nie mamy gwarancji do końca, że jest potem pewność, że to będzie refundowane. Była już parokrotnie podejmowana próba, żeby podejść do przygotowania takich materiałów, w dużym stopniu rozpoczynając pracę na materiałach edukacyjnych w zakresie szkolenia językowego, które są przekazywane nam z Armenii.

Jak już pan powiedział wcześniej, Ministerstwo Oświaty w Armenii za darmo daje takie materiały dla całej diaspory ormiańskiej poza krajem. Tu powiedziałbym taką ciekawostkę statystyczną, że Ormian, którzy mieszkają w kraju, czyli w Armenii, jest około 2 mln, a diasporę na świecie liczy się na około 10 mln, więc jest 8 mln osób, które mieszkają poza Armenią w tzw. diasporze, która jest statystycznie brana pod uwagę. Tutaj właśnie się spieraliśmy, czy nasza diaspora to jest 1,5 tys. czy 3,5 tys. Ormian. To są ludzie, którzy deklarują takie pochodzenie. Do tego trzeba powiedzieć, że jest przynajmniej 15 tys. albo nawet i więcej – nie jesteśmy w stanie do końca złapać tej statystyki – Ormian, którzy są napływowi. Bardzo często przyjeżdżają i potem wyjeżdżają. Może potem szukają szczęścia w innym miejscu, gdzie być może łatwiej lepszą pracę znajdą. W każdym razie tym grupom, które przyjeżdżają bezpośrednio z Armenii, bardzo często wystarcza podręcznik, który jest po prostu pisany przez Ministerstwo Oświaty w Armenii, bo oni de facto go używają jakby byli u siebie.

Program, w który chcielibyśmy się włączyć, to jest elektroniczny program uczenia się języka, który istnieje również dla tej 8-milionowej diaspory, rozrzuconej po świecie. Jeżeli ktoś nie zna w ogóle języka, ale chce się go nauczyć, jest to program specjalnie przygotowany przez AGBU, może nie dla całkiem małej osoby, ale nawet i dla dorosłej. Armenian General Benevolent Union to jest wielka, międzynarodowa organizacja charytatywna, której siedziba mieści się w Nowym Jorku.

Ten program jest dostępny w internecie, zatem on znowu nie wchodzi w nasze kryteria, bo nasze kryteria są tak przygotowane i tak zrobione, że nie jesteśmy w stanie jakby zadomowić takiego programu w Polsce ani go współfinansować. Byłoby dobrze, gdybyśmy mogli tutaj z państwem znaleźć jakąś formułę, żeby ten program był dostępny. On kosztuje jakieś pieniądze. Może niewielkie, ale kosztuje. Osoby, które chciałyby się nauczyć języka, dodatkowo będąc pochodzenia ormiańskiego... Jednak Ormianie, będąc tutaj ponad 650 lat, są bardzo zintegrowaną grupą. Nawet bardzo często już od 200 lat nie mówią w domach po ormiańsku. Zatem jest trend, żeby się nauczyć ormiańskiego. Ten system jest do tego przygotowany i można by go zastosować, tylko trzeba byłoby uruchomić ścieżkę finansowania, która dzisiaj jest niedostępna. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Bardzo dziękuję. Czy ktoś jeszcze, może z państwa posłów, chciałby zabrać głos, czegoś się jeszcze dowiedzieć? Bardzo proszę.

Poseł Waldemar Olejniczak (PiS):

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, z przyjemnością mogę powiedzieć, bo mam doświadczenie z własnego terenu, jeśli chodzi o kontakty z mniejszością ormiańską... Reprezentuję teren północnego Mazowsza, tzn. od Płońska do Ciechanowa. Tam jest grupa Ormian, która rzeczywiście jest bardzo dobrze zorganizowana. Tu pochwalę się, że współpracujemy. Przynajmniej nasze samorządy współpracują z nimi. Ormianie uczestniczą w naszych uroczystościach kulturalnych. Osobiście miałem przyjemność i mam przyjemność znać pana ambasadora, choć nie powiem dzisiaj jego nazwiska, ale spotkałem go nawet podczas Światowych Dni Młodzieży w Częstochowie.

Analizując naszą pracę w szanownej Komisji, mogę jednoznacznie powiedzieć, że jest to mniejszość narodowa, która rzeczywiście potrafiła się zasymilować, potrafiła się zna-

leżć w naszej społeczności. Rzeczywiście, współpraca z tą mniejszością to prawdziwa przyjemność. Takie jest przynajmniej moje doświadczenie. Dziękuję bardzo. Życzyłbym sobie nawet, aby w ogóle rozmowa – formuła i tok – u pozostałych grup mniejszościowych była właśnie taka, prowadzona na takiej płaszczyźnie i w takiej formule tu – w naszym Sejmie, w przestrzeni naszej Komisji. Tak powinno być praktycznie z każdą mniejszością. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Bardzo dziękuję.

Przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w KWRiMNiE Edward Mier-Jędrzejowicz:

Może uzupełniając powiem, że ambasadorem jest pan Edgar Ghazaryan. Bardzo skuteczny i bardzo efektywny ambasador, z czego bardzo się cieszymy.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Mieliśmy przyjemność również go gościć w prezydium Komisji. Pan ambasador nas odwiedził. Ustaliliśmy też kryteria współpracy, ale współpracy polegającej na tym, żeby jednak tożsamość armeńska jak najbardziej, jak najdalej była zachowana. Z asymilacją jest tak, że tutaj mam pewne zastrzeżenia. Jeżeli mniejszość narodowa chce zachować swoją odrębność kulturową i językową, to przy asymilacji ze społeczeństwem ona ją raczej traci aniżeli zachowuje.

Dziękuję bardzo. Czy jeszcze ktoś z państwa chciałby zabrać głos?

W międzyczasie zawitał do nas pan dyrektor Różański. Witam serdecznie.

Dyrektor Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA Józef Różański:

Bardzo przepraszam, ale byłem na innym posiedzeniu.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Rozumiem. Dziękuję. Jak państwo widzą, mniejszość ormiańska... Po prostu wszystko wiemy, tak? Jeżeli państwo już wszystko wiedzą, nikt nie ma pytań, to bardzo serdecznie dziękuję przede wszystkim naszym gościom, że nas zaszczytili swoją obecnością, że tak wspaniale reprezentują swój naród. Liczymy też na taką współpracę, bo nasza Komisja właśnie została powołana do tego, aby mniejszości narodowe i etniczne wspierać. Jesteśmy gotowi.

Co do podręczników, to pani Grażyna Płoszajska z MEN na pewno sobie też to zanotowała, prawda? Myślę, że ministerstwo także rozważy, czy będzie taka możliwość, żeby wam pomóc przy elektronicznych podręcznikach.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Może powiem, że to nie tyle chodzi o podręcznik... Pani poseł, może to nieporozumienie. Cała sprawa polega na tym, że AGBU, czyli ta organizacja, stworzyła AVC, czyli Armenian Virtual College.

O tym już z panią Grażyną rozmawiamy z wielką życzliwością, tylko że problem polega na polskim ustawodawstwie, bo to jest zupełnie inna forma. Polega to na tym, że jest to system tutorski. Komuś, kto chce się uczyć ormiańskiego czy historii i kultury Armenii, AVC dobiera nauczyciela. Raz w tygodniu odbywa się godzinna lekcja, gdzie on zadaje... To indywidualny tok studiów czy nauki, od poziomu przedszkola do poziomu – powiedzmy – skończenia szkoły średniej czy nawet jakichś wyższych specjalizacji. Problem polega na tym, że to jest płatne. Ci nauczyciele muszą dostawać pieniądze. Generalnie to byłoby bardzo dobre narzędzie przy rozproszeniu diaspory, bo każdy ma być w domu i to jest szkoła, która normalnie wydaje dyplomy itd., tylko że tu jest czesne. To jest płatne – opłata dla tych tutorów, dla tych nauczycieli. Nie ma formuły, żeby polskie ministerstwo dopłacało indywidualnie do tego. Dlaczego dopłacało? To nie jest wcale takie drogie.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Czyli przepisów nie ma?

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Tak. Wszystko tu jest wyjaśnione i to trzeba... Jesteśmy w kontakcie, jak się uda. Trzeba by stosować protezę, czyli oszukiwać, naginać rzeczywistość. Nie może być bezpośrednio tak, że państwo polskie zatrudni nauczyciela np. w Buenos Aires na zasadzie nauczania elektronicznego. Nie ma takich przepisów.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Ależ musimy wiedzieć, że jest XXI wiek i inna rzeczywistość.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Toteż pracujemy z panią Grażyną i rozważamy, żeby takie przedłożenie... Tylko że to musi przejść przez parlament. Jak będziemy mieli gotowe, to poprosimy panią poseł o pomoc. W tej chwili polskie ustawodawstwo tego nie przewiduje.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Całą naszą Komisję poprosicie.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

No, tak. Panią jako eksponenta, prawda?

A jaki jest problem? To kosztuje – nie wiem – 100 czy 200 dolarów na semestr w zależności od tego... Problem polega na tym, że nasi Ormianie się uczą, korzystają z tego, np. jeden mój kuzyn to skończył i mówi po ormiańsku, a to trwało trzy lata, ale często Ormianie nie mają pieniędzy. Gdyby była jakaś taka pomoc, żeby częściowo dofinansować coś takiego.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Finansować.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Tego typu rzeczy, ale tutaj nie narzekamy. Po prostu stwierdzam, że jest taki fakt. Na skutek przepisów, które są, nie jest w tej chwili to do stosowania. Miejmy nadzieję, że to się zmieni i wtedy będziemy... W każdym razie jesteśmy w kontakcie z MEN.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Czyli traktujemy to jako wasz postulat.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Gdyby to np. można było potraktować jako pilotaż, to bardzo chętnie, bo normalne... Pracujemy nad tym.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Czyli do rozpoznania przez ministerstwo.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Tak jest.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję serdecznie.

Prezes zarządu FKIDOP Jan Abgarowicz:

Dziękujemy bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję wszystkim państwu. Do zobaczenia.